

Sygn. akt I ACz 1765/14

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący : SSA Anna Kowacz-Braun

Sędziowie : SA Regina Kurek

SO (del.) Beata Kurdziel (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2014 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa K. T. i A. T.

przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W.

o zapłatę

na skutek zażalenia powodów od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 1 lipca 2014 r., sygnatura akt I C 1404/14

p o s t a n a w i a :

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 1765/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Kielcach stwierdził swoją niewłaściwość i sprawę przekazał do rozpoznania i rozstrzygnięcia Sądowi Rejonowemu w Ostrowcu Świętokrzyskim właściwemu rzeczowo i miejscowo.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd I instancji wskazał, iż powodowie domagali się zasądzenia od strony pozwanej kwot po 54.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego wskutek śmierci najbliższego członka rodziny wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu. W ocenie Sądu Okręgowego w sprawie zachodzi po stronie powodowej współuczestnictwo formalne. W przypadku takiego współuczestnictwa powodowie mogą oddzielnie wytoczyć przeciwko pozwanemu odrębne powództwo, ponieważ ich zobowiązania są oparte tylko na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. W tym przypadku o właściwości rzeczowej sądu, decyduje wartość przedmiotu sporu każdego z powodów przeciwko pozwanemu. Skoro wartość przedmiotu sporu żadnego z powodów nie przekracza 75.000 zł właściwym do rozpoznania niniejszej sprawy jest sąd rejonowy właściwości ogólnej pozwanych, tj. Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim. Jako podstawę orzeczenia wskazany został art. 200 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 16 k.p.c. i art. 17 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zażalenie na powyższe postanowienie wnieśli powodowie K. T. i A. T., zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 72 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię, skutkującą przyjęciem, że w zawisłej sprawie pomiędzy powodami zachodzi współuczestnictwo formalne, podczas gdy faktycznie osoby wstępujące po stronie

czynnej łączy współuczestnictwo o charakterze materialnym. W oparciu o ww. zarzut wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, iż powodowie wnieśli do Sądu Okręgowego w Kielcach wspólny pozew o zapłatę na rzecz każdego z nich zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w związku ze śmiercią brata R. T., która to śmierć nastąpiła w wyniku wypadku komunikacyjnego. Mając na uwadze porównywalny rozmiar krzywdy każdego z uprawnionych, wysokość roszczeń wywiedzionych niniejszym pozvem została ustalona w takiej samej wysokości. Według powodów po ich stronie występuje współuczestnictwo materialne. Podnieśli jednocześnie, iż w judykaturze nie ma zgody co do tego, jakie współuczestnictwo łączy w takim przypadku powodów. Część sądów opowiada się w takich sytuacjach za przyjęciem konstrukcji współuczestnictwa formalnego, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie, część zaś jednoznacznie wskazuje na współuczestnictwo materialne jako podstawę łączności podmiotowej po stronie czynnej. Powodowie niewątpliwie dochodzą roszczeń w oparciu o tą samą podstawę prawną tj. art. 448 w zw. z art. 24 k.c., a ich uprawnienia wywodzą się z czynu niedozwolonego sprawcy wypadku i odpowiedzialności cywilnej pozwanej spółki. Jednocześnie okoliczności wpływające na rozmiar krzywdy obydwu uprawnionych wzajemnie się przenikają i wynikają ze wspólnej im sytuacji rodzinnej powstałej po śmierci R. T.. Tym samym prawa powodów są wspólne w rozumieniu przepisu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., a tożsamość podstawy faktycznej w rozumieniu wskazanego przepisu należy postrzegać jako tożsamość zdarzeń, których wystąpienie determinuje powstanie określonego stosunku prawnego będącego źródłem praw, z których dopiero następnie wywodzone są roszczenia. Nadto, wewnętrzną łączność pomiędzy roszczeniami powodów zdeterminowana jest stosunkiem bliskości wobec osoby zmarłej i przesądza o powiązaniu tych osób w jednym, tym samym stosunku prawnym. Na uzasadnienie swojego stanowiska skarżący przywołali uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., III CZP 111/07, z której wynika, iż w definicjach normatywnych współuczestnictwa materialnego i formalnego ustawodawca celowo rozróżnił „prawa” z art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. od „roszczeń” z art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c., co skutkuje wnioskiem, iż tożsamość podstawy faktycznej w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. nie jest wyznaczana okolicznościami faktycznymi mającymi usprawiedliwiać określone roszczenia, lecz wyraża się sferą prawa podmiotowego wynikającego z jednego, tego samego stosunku prawnego, z którego to prawa podmiotowego dopiero wynikają roszczenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejsze zażalenie stoi na stanowisku, iż współuczestnictwo po stronie powodowej w sprawie o zasądzenie zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej oparte o przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. jest współuczestnictwem formalnym. Zgodnie z art. 72§1 k.p.c., kilka osób może w jednej sprawie występować w roli powodów lub pozwanych, jeżeli przedmiot sporu stanowią: prawa lub obowiązki im wspólne lub oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (współuczestnictwo materialne) albo jeżeli przedmiot sporu stanowią roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, jeżeli ponadto właściwość sądu jest uzasadniona dla każdego z roszczeń lub zobowiązań z osobna, jak też dla wszystkich wspólnie (współuczestnictwo formalne). Tak jak wskazano w uzasadnieniu zażalenia, w dotychczasowym orzecznictwie rodzaj współuczestnictwa czynnego w przypadku dochodzenia roszczeń związanych ze śmiercią osoby bliskiej w wypadku komunikacyjnym był określany różnie. Sąd Najwyższy przyjmował, że współuczestnictwo matki, żony i dzieci w związku ze śmiercią syna, męża i ojca dochodzących roszczeń odszkodowawczych oraz współuczestnictwo małżonków w związku ze śmiercią dziecka w jednym wypadku drogowym ma charakter materialny w rozumieniu art. 72 § 1 in fine k.p.c., co powoduje właściwość rzeczową sądu, wynikającą z sumy wartości poszczególnych roszczeń (m.in. postanowienia: z dnia 20 kwietnia 1967 r., II CZ 29/67, LEX nr 6144, z dnia 19 grudnia 1985 r., I CZ 135/85, LEX nr 8741). W orzeczeniach tych wskazywano na łączność wewnętrzną pomiędzy powodami istniejącą ze względu na stosunki rodzinne i pozbawienie wszystkich tych osób wspólnego żywiciela oraz powstanie dla wszystkich pogorszenia ich sytuacji życiowej, jak również na jedno i to samo zdarzenie (wypadek drogowy, śmierć syna, ojca, męża), będące źródłem jednoczesnego powstania szkody po stronie kilku osób.

Przykładem odmiennej oceny współuczestnictwa najbliższych członków rodziny zmarłego jest postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2006 r., I CSK 142/06 (LEX nr 490439), w którym przyjęto współuczestnictwo formalne.

Wobec tak rozbieżnych stanowisk Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 stycznia 2008r., III CZP 111/07 (LEX nr 333005), do której nawiązano w zażaleniu, stanął na stanowisku, że tożsamość podstawy prawnej w rozumieniu art. 72 § 1 k.p.c. nie jest wyznaczana okolicznościami faktycznymi mającymi usprawiedliwić określone roszczenia, lecz wyraża się w sferze prawa podmiotowego, wynikającego z jednego, tego samego stosunku prawnego, z którego to prawa podmiotowego dopiero wynikają roszczenia. Zatem jest to współuczestnictwo materialne, ponieważ powodowie są najbliższymi członkami rodziny osoby zmarłej, a podstawa prawna żądań powodów jest ta sama. Stanowisko to zostało poparte odwołaniem się do zasady sprawności postępowania, która zdaniem Sądu Najwyższego nakazuje umożliwienie jednoczesnego, wspólnego prowadzenia jednego procesu przed jednym sądem powszechnym.

Powyższa uchwała nie rozwiązała istniejących sporów, czego przykładem jest wyrok z dnia 16 października 2008 roku, sygn. akt III CSK 143/08 (LEX nr 470015), w którym Sąd Najwyższy zajął stanowisko, iż współuczestnictwo powodów dochodzących od pozwanego odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w następstwie śmierci męża i ojca jest współuczestnictwem formalnym (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w sytuacji dochodzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej brak podstaw do przyjęcia, iż prawa powodów oparte są na tej samej podstawie faktycznej i prawnej. Po pierwsze, istotne wątpliwości powstają już na etapie odpowiedzi na pytanie, czy można mówić w tym wypadku o tej samej podstawie prawnej. W doktrynie wyrażono bowiem pogląd, iż ta sama podstawa prawna to przepisy prawne, które stosuje się wspólnie do wszystkich współuczestników; natomiast jednakowa podstawa prawna - to również te same przepisy, ale stosowane oddzielnie w stosunku do każdego ze współuczestników. Mówiąc inaczej, ta sama podstawa prawna to przy zachodzącym w procesie współuczestnictwie jednorazowe zastosowanie określonych przepisów, jednakowa podstawa prawna - to kilkakrotne zastosowanie tych samych przepisów (zob. M. Jędrzejewska, Współuczestnictwo procesowe. Istota – zakres – rodzaje, Warszawa 1975, s. 74-75). Jest niewątpliwe, że w niniejszej sprawie konieczne będzie zastosowanie przepisów prawnych w stosunku do roszczeń obu powodów, co skłania do przyjęcia stanowiska, iż mamy do czynienia z jednakową, a nie tą samą podstawą prawną. Abstahując od powyższego, konieczne jest podkreślenie, iż każdy z powodów domaga się zasądzenia odrębnego zadośćuczynienia, odpowiedniego do doznanej przez siebie krzywdy. Krzywda powstała w wyniku śmierci osoby bliskiej może być różna w odniesieniu do każdej z osób uprawnionych w zależności m.in. od więzi łączącej danego powoda z osobą zmarłą. Zauważyć należy także, iż zdarzenie, z którego powodowie wywodzą swoje roszczenia, miało miejsce w dniu 7 stycznia 2001r., a zatem zgodnie z aktualnym orzecznictwem Sądu Najwyższego (uchwała z 22.10.2010r., III CZP 76/10 i z 13.07.2011r., III CZP 32/11, roszczenia powodów oparte są na art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Co do zasady dobro osobiste, które zostało naruszone w wyniku śmierci osoby bliskiej, nie musi być tożsame w przypadku wszystkich osób pokrzywdzonych (w przypadku śmierci męża i ojca będziemy mieli do czynienia po stronie małżonka i dzieci z naruszeniem dobra w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie, w przypadku śmierci brata – prawa do emocjonalnego wsparcia członka rodziny). Nie bez znaczenia jest także to, iż w przypadku każdej z osób uprawnionych będziemy mieli do czynienia z naruszeniem jej dobra osobistego. Nie można zatem mówić o prawach opartych na tej samej podstawie faktycznej. Przemawia to za przyjęciem współuczestnictwa formalnego, które determinuje sposób obliczenia wartości przedmiotu sporu oddzielnie dla każdego z dochodzonych roszczeń. Skoro wartość ta dla każdego z roszczeń jest niższa niż 75.000zł, prawidłowo Sąd Okręgowy stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Wobec powyższego, zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c.